

BUITEN

24^E JAARGANG N^O. 3

ZATERDAG 18 JANUARI 1930

Foto C. J. Steenbergh

HUIZE „BERGHUIS” TE NAARDEN. GEZICHT OP DE ACHTERZIJDE

Redactrice: RO VAN OVEN

INHOUD:

DE BEMOEIAL, DOOR C. ROWLAND (9)	BLZ. 26
KALENDERS	BLZ. 27
TÓRBOLE (GEÏLL.), DOOR ANTOINETTE VAN HOYTEMA	BLZ. 28—29
BERGHUIS (GEÏLL.), DOOR RO VAN OVEN	BLZ. 25, 28—30
HOE WELLS, DE ENGELSCH SCHRIJVER AAN DE RIVIÈRA WOONT (GEÏLL.), DOOR ROY HOPKINS	BLZ. 31—32
ZOMERLIEFDE, DOOR JUUL VETH. (KORT VERHAAL, IN DEN KORTEN VERHALEN WEDSTRIJD MET PREMIE BEKROOND)	BLZ. 31—32
HET KLOOSTER MAULBRONN (GEÏLL.), DOOR D. U.	BLZ. 32—35
KLEEDING IN VERVLOGEN DAGEN, DOOR TANTE VAN TOENDERTIJD	BLZ. 34—35
EUPHEMISMEN DOOR F. W. DRIJVER	BLZ. 35
DIERENVRIENDEN	BLZ. 35
IN HET RIJK DER STILTE. (EEN NACHTELIJKE EXPEDITIE), DOOR CHARLES G. D. ROBERTS (4)	BLZ. 36
DE DOOLHOF DER DWAASHEID, DOOR RALPH SPRINGER (20)	BLZ. 36
ROSA RUBRIFOLIA (ILL.)	BLZ. 36

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Men gelieve alles wat de Redactie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Redactrice Mw. Ro van Oven, Emmastr. 15, Amsterdam, stukken voor de Administratie aan de Uitgevers N.V. Scheltema & Holkema's Boekhandel en Uitgevers-Mij., Rokin 74—76, Amsterdam, Met de toevoeging: „Voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht, ook achter op de foto's

Nieuw, verschenen nummers 25 cts., oudere 50 cts.

DE BEMOEIAL

9) DOOR C. ROWLAND

ZESDE HOOFDSTUK

FAITH luisterde naar mijn verhaal en fronste het voorhoofd.

„En u hebt hem al die dingen zoo maar laten zeggen?” was haar eerste vraag.

Ik kon het niet ontkennen.

„En wat hebt u teruggezegd?”

„Wel”, zei ik ontwijkend, „er viel niet veel te zeggen, behalve wat ik u verteld heb”.

Hebt u hem niet gezegd hoe u over hem dacht?” vroeg ze woest. „O, ik wou dat ik er bij was geweest!”

„Ik ben blij, dat u niet er bij was”.

„Waarom?”

„Muller was in staat geweest u te ontvoeren. Hij is een woesteling”.

„Hij is tenminste een man!” riep zij uit.

„Ja; en als u van zulk soort mannen houdt, kunt u niet beter doen dan met hem te trouwen — en het land voor de Plaag te behoeden” — voegde ik er bitter aan toe.

Zij liet haar kin in haar handen rusten en zweeg. Ook ik zei niets. Ik had mijzelf niet gespaard, want ik was vreeselijk uit mijn humeur door de wending, die de zaak had genomen. Zelfs de beste vrouwen vinden het wel aardig als hun mannen op tijd een heldenrol kunnen spelen. Ik voor mij kan zelfs nu nog niet inzien, dat ik anders had kunnen doen dan ik gedaan heb. Maar vrouwen oordeelen naar resultaten; en ik kan niet

ontkennen, dat het resultaat in mijn geval niet schitterend was.

„Wat moeten wij nu doen?” vroeg Faith.

„Ik laat me hangen als ik 't weet”, zei ik, onrustig op mijn stoel schuifelend.

„Het schijnt dat u de zaak verknoeid hebt”, zei ze.

„Zeer juist”, gaf ik toe. „Maar Muller ook”.

Faith keek mij aan en begon plotseling te lachen. Ik begriep nog niet waarom. Ik denk dat een vrouw, als iets mis loopt, moet lachen of weenen of zoo iets. In ieder geval scheen het haar goed te doen, want toen ze mij weer zag, keek zij veel vriendelijker.

„Ik wou, dat ik er bij was geweest”, herhaalde zij. „Dus komt Muller over drie dagen met uw brieven terug. Wat denkt u dan te doen?”

„Dat heb ik nog niet beslist”, antwoordde ik vol waardigheid.

Zij begon weer te lachen. Ik dacht, dat ze zenuwachtig was en liet haar uit lachen. Toen vroeg ik voorzichtig:

„Is er niet een of ander insekt, dat op den Redder lijkt?”

„Neen. Geen enkel. Hij zou onmiddellijk het bedrog ontdekken”.

„Het is een lastig geval”, zei ik, „en vereischt ernstig nadenken. Ik kan natuurlijk niets doen voor ik mijn brieven terug heb. Muller is een wraakgierige, gewetenlooze kerel en als ik naar zijn huis ging en deed wat ik van plan was, zou hij onmiddellijk mijn brieven aan een redacteur van een of ander ochtendblaadje ter hand stellen. Ik moet die zaak ernstig overdenken”.

Faith scheen werkelijk medelijden met mij te hebben en toen ze mij naar mijn kamer had gebracht en goeden nacht gewenscht, bleef zij een oogenblik stil staan en zei toen:

„Als u een plan kunt bedenken om uw brieven terug te krijgen, Mr. Pembroke, verzoek ik u dat te volvoeren, zonder rekening te houden met de Plaag. U hebt gedaan wat menschelijkerwijs mogelijk was; en het is niet billijk, dat u en uw vrienden het kind van de rekening zouden worden”.

„Ik denk niet aan mij zelf”, zei ik verdrietig.

„Dan moet u aan uw vrienden denken. In het ergste geval ga ik zelf naar Zuid Amerika om een collectie Redders te verzamelen”.

„In dat geval ga ik met u mee”.

„Geen sprake van. Ik ben best in staat voor mijzelf te zorgen —”.

„En ik ben best in staat voor u te zorgen en voor mij zelf er bij”, antwoordde ik vol vuur.

Faith wierp mij een snellen blik toe en wendde het hoofd om. Het lamplicht deed haar mooie vormen uitkomen en wierp teere schaduwen op haar oogen en haar haar.

„Het heeft geen nut dat nu te bespreken”, zei ze. „Goeden nacht”.

Den volgenden ochtend vertrok ik met den trein van acht uur. Faith reed mij naar het station en wij babbelden over tal van onderwerpen, maar niet over Muller. Wij hadden echter afgesproken, dat ik over drie dagen terug zou komen, hem ronduit zou vertellen, dat ik hem de Redders onmogelijk kon verschaffen en een beroep zou doen op zijn eergevoel om mij mijn brieven terug te geven. Vermoedelijk, dacht ik, zou hij ze wel gelezen hebben en weten dat, wat ik deed, slechts geschiedde uit loyaliteit jegens mijn vrienden. Ik geloofde Muller's verzekering, dat hij in den grond geen slecht mensch was; hij was razend verliefd op Faith Kimball en bereid voor geen enkel middel terug te deinzen, dat hem tot zijn doel kon leiden. Maar ik zou hem overtuigen, dat het bezit van mijn brieven hem daarbij op geen enkele wijze van dienst kon zijn.

Maar thuis wachtte mij een groote en, laat ik het eerlijk bekennen, vernederende verrassing.

Toen ik binnen kwam, trad Putney mij tegemoet, die bijzonder opgewonden scheen te zijn.

„Er is heel iets vreemds gebeurd”, riep hij mij met zijn schrille stem toe. „Ik begriep er niets van. Tenminste in den beginne begreep ik er niets van, maar nu wordt het mij wat duidelijker”.

„Waar heb je 't eigenlijk over?” vroeg ik.

„Leest u dit, mijnheer”, zei Putney en stopte mij een briefje in de hand. „Dat heb ik vanmorgen ontvangen”.

Ik keek naar de enveloppe en las: „Aan den valet-de-chambre van den WelEdelen Heer Courblandt Pembroke”.

De inhoud luidde als volgt:

„Geachte Heer: Als u vanmiddag om twaalf uur in de wachtkamer van het Centraal Station wilt komen en het pakje brieven meebrengen, dat u drie dagen geleden uit het bureau van uw patroon hebt weggenomen, zult gij daar iemand ontmoeten die u twee-honderd-en-vijftig dollar voor die brieven wil betalen. U loopt geen gevaar van ontdekking want uw patroon denkt, dat ik die brieven al in mijn bezit heb”.

Het briefje was niet geteekend en de letters waren regelmatig als was 't steendruk. Ik las de woorden tweemaal over en er ging mij een licht op.

„Nou, hoe vindt u dat, mijnheer?” zei Putney. „In den beginne begreep ik er niets van. Toen zag ik in, dat die schurk, die uw schrijftafel heeft opengebrouwen, moet gedacht hebben, dat ik uw brieven had gestolen. En toen dacht ik zoo: Mr. Pembroke mist zijn brieven en denkt dat die kerel ze heeft gestolen. En die vent denkt, dat ik ze heb. Nou, als Mr. Pembroke ze niet heeft, en die vent heeft ze niet en ik heb ze niet, wie heeft ze dan wel? Er is niemand anders hier geweest. En toen ben ik nog eens in het bureau gaan zoeken en ik hoop dat u mij dat niet kwalijk zult nemen en toen vond ik dit”.

En Putney stak zijn hand in zijn zak en stak mij het pakje verloren brieven toe.

Ik nam het met een slap handje aan en zonk neer op de bank bij den kleerenhanger. Niet in staat te spreken of mij te bewegen, zat ik het pakje om en om te draaien. Het was nog precies zooals ik ze had weggelegd, alles bij elkaar in één couvert met een lintje dichtgebonden.

„Waar heb je ze in 's Hemelsnaam gevonden, Putney”, vroeg ik zwakjes.

„Dat is juist het curieuze, mijnheer. De laden hebben allemaal schotjes. Maar ze gaan niet heelemaal tot den achterwand van het bureau en zoo is er een open ruimte tusschen het einde van de lade en het achterblad van de schrijftafel. Daar moeten ze in weggeschoven zijn en zoo zijn blijven staan. Ik zou ze niet gevonden hebben, als ik niet alle laden er heelemaal uit had gehaald en met mijn handen overal gezocht had”.

U zoudt wellicht denken, dat mijn eerste opwelling een van groote vreugde was, maar het was veeleer een van diepe vernedering. Het was zoo zinneloos, zoo dwaas. Natuurlijk was ik blij, maar tegelijkertijd vond ik mezelf zoo olijdom, dat mijn vreugde vergald was.

Maar ook dit werd alras door andere gevoelens verdrongen. In de eerste plaats dankbaarheid voor den kleinen deugniet, dien ik jaren geleden, door medelijden gedreven, in dienst had genomen. Toen volgde een angstige verbazing om wat Faith er wel van zeggen zou. Daarne peinsde ik erover waarom Muller mij geen kaakslag had gegeven, toen ik hem ervan beschuldigde mijn brieven te hebben gestolen om chantage te plegen. Maar dat werd begrijpelijk in het licht van het briefje dat hij Putney gestuurd had in het vertrouwen, dat de kleine man omkoopbaar zou zijn.

Nu was alles duidelijk, zooals de meeste raadsels als men de oplossing eenmaal weet. Toen ik Muller den eersten keer van den diefstal beschuldigde, had hij dezen met toornige minachting ontkend. Maar toen hij zag, dat ik tot bijna alles bereid was om de brieven terug te krijgen en er vast van overtuigd was, dat hij ze in zijn bezit had, was hij zoo handig geweest om van die overtuiging gebruik te maken om zijn eigen belangen te dienen. Had hij werkelijk mijn brieven gehad, hij zou ze met plezier gegeven hebben in ruil voor de Redders; maar daar hij ze niet bezat, had hij zijn toevlucht genomen tot list en geweld.

Toen hij echter bemerkte, dat ik list met sluwheid beantwoordde, had hij begrepen, dat hij dit geen tweeden keer kon doen en dat hij moest trachten de brieven in handen te krijgen. Hij redeneerde zoo, dat, als de brieven gestolen waren, mijn bediende de dief moest zijn. Putney had zeker gemerkt, dat het bureau geforceerd was en, overtuigd dat hij als de inbreker zou worden beschouwd, had hij de brieven gestolen om daarna later chantage te plegen.

Maar dan zou Putney ook wel bereid zijn ze voor een flinken prijs te verkoopen en op dien basis doorredeneerend, had Muller hem het bod gedaan en zou hij met het geld in contanten bij zich op de afgesproken plaats aanwezig zijn.

„Putney”, zei ik, „je hebt uitstekend gehandeld. Het is niet meer dan ik van je verwacht zou hebben, maar het is altijd aangenaam als men zijn goede meening bevestigd vindt”.

„Dank u, mijnheer”, zei Putney. „Ik hoop dat ik uw goedheid voor mij niet vergeten heb, mijnheer”.

„Ik merk, dat je dat niet gedaan hebt”, zei ik. „Let nu eens goed op, Putney. Ik wil dat je dien mijnheer ontmoet en hem brieven geeft, niet deze, maar andere die ik je ter hand zal stellen en dat je zijn twee-honderd-vijftig dollar aanneemt. Dat geld mag je houden, niet als belooning voor je eerlijkheid, die ik toch niet betwijfelde, maar voor de slimheid, die je bij het vinden dezer brieven betoond hebt. Ik verlang den man niet af te zetten en ik zal hem een cheque voor het bedrag zenden. Maar ik wil hem doen gelooven dat hij het in zijn macht heeft op mij chantage te plegen”.

„Dat is leuk, mijnheer”, zei Putney grijnzend van de pret.

Ik ging naar de telefoon en schelde een jonge dame op, die mij met typen had geholpen toen ik eens een bundeltje verzen had uitgegeven — voor eigen rekening — waarvan een dozijn exemplaren verkocht waren aan een gevoelloos publiek. De rest had ik aan vrienden en kennissen weggegeven, die ze allemaal heel mooi vonden.

„Miss Holbrooke”, zei ik, „kunt u even dadelijk bij mij komen. Ik heb een spoedwerkje, dat u niet meer dan een uur tijd zal kosten”.

Zij kwam onmiddellijk en ik liet haar plaats nemen aan mijn bureau, waar ik eenige velletjes briefpapier gereed had gelegd.

„Wat ik u nu vertellen ga”, begon ik, „is strikt vertrouwelijk. Er is iemand, die geprobeerd heeft mijn knecht om te koopen om brieven in handen te krijgen, waarmee hij chantage kan plegen. Ik wil een val voor dien man opzetten, door hem een zeer compromittante, maar volkomen fictieve correspondentie in handen te spelen. U schrijft als een echte dame en nu wilde ik u verzoeken eenige brieven te schrijven, die ik u zal dikteeren”.

Zij lachte. „Met plezier”, antwoordde zij. „Wat 'n mop!”

Wij staken de hoofden bij elkaar — figuurlijk gesproken, natuurlijk — en fabriceerden vier gloeiende, hartstochtelijke epistels. Wij begonnen in een kalmen beheerschten stijl en vervolgden steeds vuriger, tot in het laatste schrijven de gloed fel uitlaaide. Onder den eersten brief stond een gefingeerde naam met een niet-bestaand adres in een der deftigste wijken van de stad. De volgende epistels deden een groeiende liefdes-historie vermoeden en waren geteekend, „Zij, die je innig lief heeft” en „Toujours à toi” en „je eenige”.

Het waren werkelijk mooie brieven en toen zij er mee gereed was, zei Miss Holbrooke, met een teedere uitdrukking in haar oogen:

„Als u zoo een bundeltje brieven zoudt uitgeven, Mr. Pembroke, zouden ze er in gaan als gesneden koek. Ik denk, dat het niet allemaal bedenksel is, maar dat gij uw geheugen hebt geraadpleegd”.

Toen ze weg was, bond ik de velletjes bij elkaar met een rood lintje. Het was nu zoowat half twaalf.

„Putney”, zei ik, „hier heb je voor een waarde van twee-honderd-en-vijftig dollars fictie. Breng dat om twaalf uur naar het Centraal station en strijk er het geld voor op”.

Toen stak ik een pijp op en overwoog de zaak nog eens rustig. Nu Muller de brieven had, zou hij zich zeker aan onze afspraak houden. En terwijl hij op het strand liep heen en weer te drentelen, zouden Faith en ik de kruipende bewoners van zijn insektarium uitroeien.

Slechts één ding stuitte mij tegen de borst en dat was het in brand steken van zijn bootenhuis; het was misschien ook niet noodig. Muller zou wellicht zijn knechts meenemen. Ik wist dat hij er geen ander personeel op na hield en voor de honden was ik niet bang; dus had het geen nut om behalve inbreker ook nog brandstichter te worden. Bovendien al handelde Muller niet mooi, hij had een motief, dat alles excuseerde — Faith Kimball. Zoo zat ik te piekeren tot Putney terug kwam, opgetogen, met een tweeden grijns op zijn gezicht.

„All right?” vroeg ik.

(Wordt vervolgd)

Kalenders

De Drukkerij Senefelder te Amsterdam liet door W. Arondeus een kalender ontwerpen en op steen teekenen, waarvan de bladen telkens een ander symbool der wisselende maanden brengen. Ieder blad is een volkomenheid op zichzelf: rijk is het goud, waarmee werd gedrukt, zonder te schaden aan de diepte der kleuren. Koel blauw, gloeiend rood, sprankelend groen, alles zonder eenige overdaad brengt een rustige blijheid aan deze serene verbeeldingen.

De N.V. Maatschappij tot Exploitatie van de Victoriabron te Oberlahnstein deed ons, als ieder jaar, een maand-, een week- en een zakkalender toekomen, waarvan in het bijzonder de tweede, een praktische agenda zal blijken te zijn.

Foto Luigi Farina

TORBOLE AAN HET GARDAMEER

TORBOLE

VAN Roverto komende bereikt men het Gardameer langs een woest, onherbergzaam rotslandschap, een groot contrast met de liefelijkheid der directe omgeving van het meer. Tegenover het schilderachtige Riva ligt het visschersdorpje Tórbole, dat langer door de

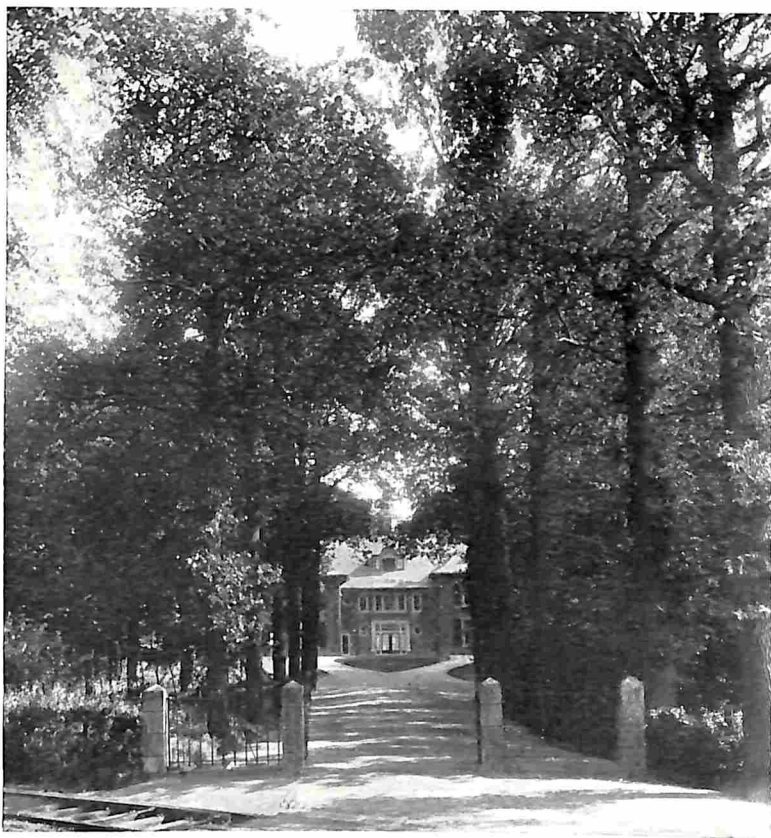

Foto C. J. Steenbergh

HET OUDE TOEGANGSHEK VAN BERGHUIS, DATEEREND UIT DE 18E EEUW

zon beschenen wordt dan Riva, waar de hoge steile bergwand 's middags een schaduw werpt over de stad. Haast iederen dag na 12 uur komt de wind opzetten en worden de golven wild bewogen, een schouwspel waarvan Goethe genoot toen hij gedurende zijn Italiaansche reis een tijd in Tórbole vertoefde om aan zijn Iphigenie te werken. In zijn dagboek lezen wij hoezeer het meer met zijn wisselende lichteffecten hem inspireerde en hoe hij onder de bekoring kwam van de woest opzwiepende golven. Door de Goethevereeniging is een gedenksteen aangebracht aan het huis waar de beroemde dichter woonde. ☒ Goethe vertelt ook hoe hij in Malcesine, waar hij een schets wilde maken van het middeleeuwsche Skaligero kasteel, bijna als spion was opgepakt. ☒ De geheele oostelijke oever was indertijd het eigendom van het machtige geslacht der Scaligerie uit Verona aan wie o.a. de burchten: Malcesine, Sirmione en verschillende gebouwen in Riva behoord hebben. In den strijd tusschen Venetië en Verona speelde Tórbole een groote rol. Ter bevrijding van Brescia dat belegerd werd, bedacht een zekere Nicolo Sorbole het plan om 30 schepen over land naar het Garda meer te brengen, daar dit de eenige weg was waar voor de noodlijdende stad uitkomst te wachten stond. Tot aan het dorp S. Marco in Trentino voeren de schepen stroomopwaarts langs de Etsch en vandaar werden ze voortgetrokken over den landweg door 120 span ossen, tot aan het Loppio meer, vandaar voeren ze verder naar Nago, vanwaar de schepen met sterke kabels de helling van de Monte Baldo naar Tórbole omlaag werden gevoerd en in het Garda meer te water gelaten werden. ☒ Vanaf de oudste tijden tot den wereldoorlog toe is de geschiedenis der steden aan het Gardameer veelbewogen geweest. De meest verschillende volksstammen: Etruskers, Kelten, Liguriërs, Grieken, Romeinen, enz. hebben om het kostbaar bezit van Romeinsche overblijfselen. In verschillende plaatsen kan men waar de rijke Romeinen hun landhuis bezaten. ☒ Het noordelijke deel van 't meer heeft veel te lijden gehad van den wereldoorlog, verschillende gebouwen zijn door het kanon-

vuur beschadigd, ook Tórbole is in den krijg betrokken geweest. ☞ In Tórbole staat de oudste kerk van het Gardameer: S. Andrea, dateerende uit de 12e eeuw. Behalve wandelingen door de schoone olijvenbosschen, waarvan de grijze blaadjes fijn coloristisch afsteken tegen de knoestige bruine stammen, heeft het dorp nog een andere bezienswaardigheid, n.l. de forellenteelt. In alle stadia, vanaf de kleine eitjes tot de groote forellen toe, die spartelen in het heldere water, kan men deze sierlijke blauw-grijze visschen bezichtigen. ☞ In het laboratorium worden de eitjes onderzocht en gesorteerd; als de kleine visschen uitgekomen zijn worden ze naar hun leeftijd in verschillende bakken met sterk stroomend water, soort bij soort bewaard, daar de groote visschen anders de kleine zouden opeten. ☞ Duidzenden forellen worden jaarlijks afgeleverd om de rivieren van Italië van deze zoetwater-visschen te voorzien. ☞ Een onafgebroken stroom toeristen bezoekt jaarlijks het schilderachtige Gardameer, waarvan het Zuidelijk gedeelte wel een geheel Duitsche kolonie geworden schijnt. Het is een intens genot met een roeiboot over het blauwe water te glijden, maar grootscher schouwspel biedt het meer, als de wilde golven hoog opspatten en men met Goethe zeggen kan:

„Und an dem Ufer steh' ich lange Tage,
Das Land der Griechen mit der Seele suchend,
Und gegen meine Seufzer bringt die Welle,
Nur dumpfe Töne brausend mir herüber”.

ANTOINETTE VAN HOYTEMA

BERGHUIS

HET huis zelve is betrekkelijk nieuw, maar niettemin heeft het de patricische houding van al wat een historie heeft. ☞ Aan het eind van een breede oprijlaan, waarvan de ingang helaas min of meer wordt bedreigd door de langs rijdende Gooische stoomtram, rijst het stil-evenwichtige ruime huis, reeds in 1913 door architect C. J. Kruisweg voor den tegenwoordigen eigenaar J. P. Dudok van Heel gebouwd. Onmiskenbaar is de invloed van De Bazel; evenals het werk van dezen voorganger is 't een woning van alle tijden. Dit karakter wordt nog bevestigd, doordien al het oude hout van het landgoed, dat reeds in 1572 wordt genoemd, toen Naarden door de Spanjaarden werd belegerd, bleef gehandhaafd. Het huis is zoo gebouwd, dat de oude as behouden bleef, de oprijlaan aan de voorzijde, de uitkijk over vijver en laan aan de achterzijde. Zòò, als de buitens der 17e, der 18e eeuwse kooplieden aan Vecht, en in Kennemerland plachten te worden gebouwd. ☞ Wonderlijk is 't, dat we dezen aanleg hier

Foto C. J. Steenberg

GEZICHT UIT HET HUIS OP DEN ACHTERTUIN

in het Gooi terugvinden; het Gooi, dat, mogen we de historischrijvers gelooven, door zijn onveiligheid een minder geschikt terrein lijkt voor het bouwen van een lustverblijf. En tóch, reeds in de 16e eeuw vinden we Berghuis genoemd, met Zandbergen, nu Jan Tabak, het altijd zich handhavende welbekende hotel. Immers „tusschen de twee bergen” hebben, naar de geschiedenis meldt, de Spanjaarden een troep Waalsche soldeniers vermoord. ☞ Na deze gebeurtenis schijnt 't of Berghuis van de aarde is verdwenen; geen enkel document bewaart de herinnering aan zijn bestaan in de 17e eeuw. Maar reeds in het begin der 18e eeuw wordt 't weer genoemd: dan heeft de familie Heshuizen er haar zomerverblijf, een zeer eenvoudig wit huis met strooien dak, wel verschillend van de weelderige paleizen, door de Amsterdamsche kooplieden als buitenwoning uitverkoren. ☞ Maar de Heshuizens waren geen

Foto C. J. Steenberg

DE VIJVER ACHTER BERGHUIS

grootstedelingen, al zullen ze zich toch zeker stadsbewoners hebben geacht. Want ze woonden in de „stad” Naarden, een woord, dat de moderne Amsterdammer associeert met de enge beklemde, door ommuring en stadsgrachten gewekt. Maar dat blijkt in die dagen een zoodanig werkelijk steeds karakter droeg, dat de voornaamste inwoners, waartoe de Heshuizens zich als bankiers mochten rekenen, des zomers gaarne de nauwe straten ontvluchtten. Dan zochten ze hun toevlucht in de hooge streek, grenzend aan de Blaricumsche heide, zoo nabij de plaats hunner inwoning gelegen, dat ze ze vanuit het venster van hun witte huis op niet te verren afstand zagen liggen. Hoe wijd was de wereld in die dagen, toen ze nog niet verkleind was door al onze moderne vervoermiddelen, van stoomtram en fiets tot vliegmaschine! Hoe betrekkelijk is dit alles. In de dagen van trekschuit en postwagen, die even goed als thans bliksemtrein en auto onder gewapende bedekking de goudstaven naar de bank brachten, gelijk dit bij de Heshuizens geschiedde, was blijkbaar de ingesteldheid op het buitenleven (al was het tempo gematigder) dezelfde als thans, nu iedere Nederlander, die zich respecteert, het niet zonder een buitenlandsch verblijf meent te kunnen stellen. ☞ Het hek van Berghuis, dateerend uit den tijd der Heshuizens, verbindt nog 18e en 20ste eeuw. Al is het „witte huis met het stroodak” reeds lang verdwenen: in 1814 hebben de Franschen

't verbrand bij een uitval uit Naarden. 't Was toen de woning van een réfugié, den Heer d'Echenique, die er verbleef met vrouw en dochter, al bezat hij ook een huis op de Reguliersgracht te Amsterdam. Toen Berghuis verbrand was, liet hij 't als ruïne liggen en trok zich terug naar zijn Amsterdamsche en veiliger woning. ☞ Een jaar later, in 1815, kocht de overgrootvader van de tegenwoordige bewoners de ruïne, die hij deed afbreken en toegevend aan den romantischen geest, die na het keizerrijk heel Europa, ook Holland, binnendrong liet vervangen door een koepeltje, de copie van de voornaamste moskee van Lucknow. ☞ Van Rossum heeft in later jaren de gansche historie van Berghuis in rijm te boek gesteld en wijdde enkele dichtregels aan dezen koepel, die voor hem blijkbaar de incarnatie van alle schoonheid was:

„Daar toe gaf m'een wenk, en kwam mij zeer te baat
Een prachtig praalgebouw, een heerlijk fraaije plaat
Van eenen Engelschman, — een reiziger uitstekend,
Die Lucknow's Hoofd-Moskee keurig had afgeteekend.
Lang was ze in mijn bezit, — ik teekende die af,
Bezit nog de Copij, dien ik den schilder gaf”.

☞ Van Rossum heeft blijkbaar heel veel genoeg aan zijn bezitting beleefd, al is hij tot zijn dood in 1855 op Zandbergen blijven wonen. In dien tijd was 't nog mogelijk groote landgoederen te verwerven, zonder dat de fiscus 't behoud ervan al te bezwaarlijk maakte. Van Rossum maakte van deze mogelijkheid ruimschoots gebruik; hij kocht allen grond van den Amersfoortschen straatweg af tot Huizen toe, o.a. ook Oud-Naarden. ☞ Heel de streek had hij lief, alle Gooische buitenplaatsen waren hem stof voor zijn levenswerk: „Herinneringen uit mijn leven van vóór 70 jaren, tot nu, bij gelegenheid der inrigting van eene nieuwe kamer op mijn buitenverblijf Zandbergen; Waar ik mijne Boeken en Liefhebberijen uit Amsterdam overbragt, om mij op mijn gevorderden leeftijd,

zoo lang God mij bij het leven spaart, met Landbouw, Natuur en Studiën bezig te houden, nadat ik vier-en-vijftig jaren als handelaar de beurs had betreden, en mijne handelsbetrekkingsgen overdroeg aan mijne twee jongste zoons. 1 Jan. 1853”. ☞ Heel lang heeft hij van zijn „Aardsch Paradijs”, zooals hij Berghuis, op instigatie van prof. Reinward, noemde niet genomen. In 1855 stierf hij, en zijn goederen werden onder zijn kinderen verdeeld. Berghuis kwam aan den Heer Tjeenk, van wien de schoonvader van den tegenwoordigen eigenaar, die aanvankelijk bij zijn schoonvader op Zandbergen woonde, het overnam. De terreinen van Berghuis werden gebruikt voor de beetswortel zaadcultuur, waarvan de Heer Dudok van Heel eigenaar is. In 1889 werden de gebouwen gezet, welke nog worden gebruikt, maar pas in 1913 werd 't weer door den bouw van het landhuis de zetel der familie. ☞ Prachtige tuinen omringen het gebouw, dat van binnen uitmunt door een zakelijke, maar geenszins nuchtere indeeling. Blank marmmer, donker cypressenhout geven er oud-Hollandschen inslag, welke gepaard gaat met internationaal comfort. ☞ Een woning, die in het bestaan van een familie een taak te vervullen heeft. RO VAN OVEN

ZOMERLIEFDE*)

PUCK lag languit tegen een duin gevleid rustig te lezen. Ze zwaaide met haar beenen en vermaakte zich kostelijk

om het boek, waar ze aan bezig was. Zoo nu en dan schaterde ze om den een of anderen luimigen inval van den schrijver en stak dan vergenoegd een caramel in haar aardige mondje. ☞ Al lezend presenteerde ze er een aan Dick, die eveneens met een boek gewapend naast haar lag. ☞ Deze amuseerde zich echter niet zoo als zijn ijverig lezende metgezellin. Na een tijdje schuinuitnaar

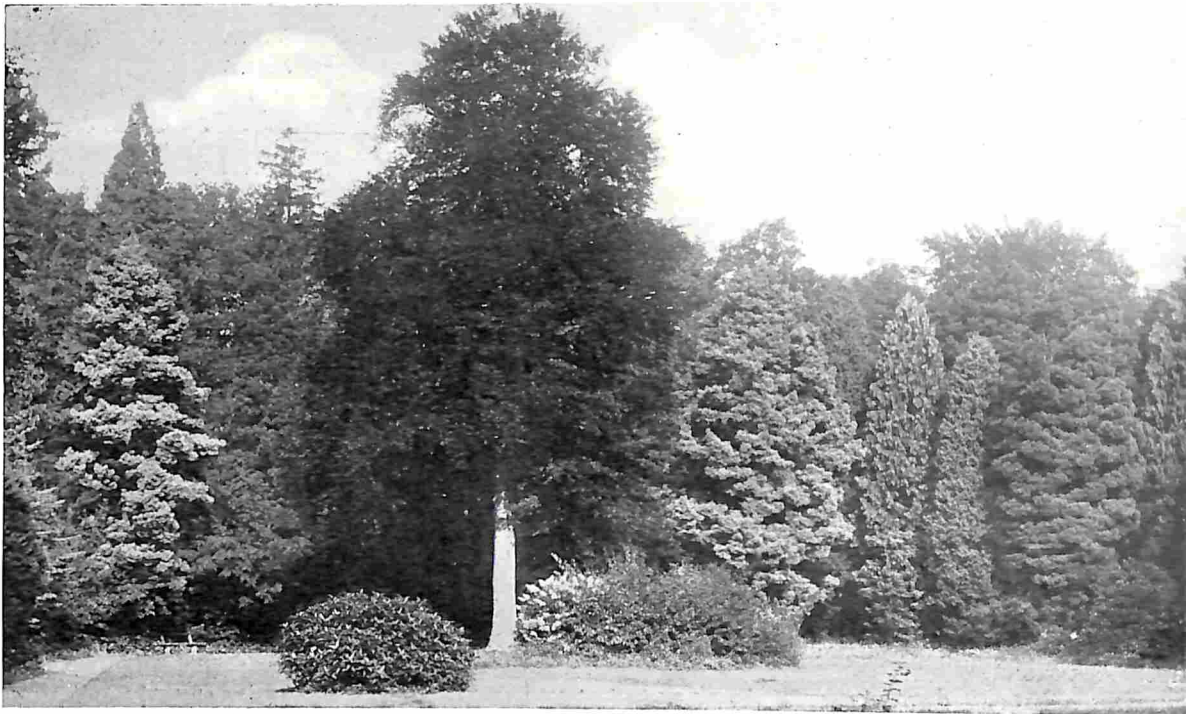

Foto C. J. Steenbergh

EEN ZELDZAME GROEP CONIFEREN OP BERGHUIS

haar gegluurd te hebben viel hij plotseling uit: „Scheid nu in vredesnaam eens uit met dat gegrinnik om dat boek, bemoei je liever eens met mij”. ☞ Puck scheen een acute aanval van doofstomheid te doorstaan, ze zweeg tenminste in alle mogelijke talen ter wereld. ☞ Dit scheen Dick een beetje te kras te zijn, en haar bij den arm heen en weer schuddend schreeuwde hij in haar oor: „Zou je niet eens antwoord geven, als ik je wat vraag, ik lig me heel den middag al dood te vervelen”. ☞ „Dat komt omdat jij een absoluut ledige geest hebt”, orakelde Puck, „dat hebben alle mannen”. ☞ Ondeugend keek ze naar den woedend voor zich uit starenden Dick. Toch kwam er iets zachts in haar oogen, toen ze hem daar zoo somber zag zitten met zijn lieve gebruide gezicht. ☞ „Mijn geest is heelemaal niet ledig „wicht”, snauwde Dick, „maar dacht jij dat het zoo leuk is voor een man om vinger te mogen aanraken?” ☞ „Ik ben geen „wicht”, allemaal? Weet je nog wel, wat wij hebben afgesproken, toen wij elkaar hebben leeren kennen? Dat er tusschen ons niets dan vriendschap zou zijn!” ☞ De jongen streek zich door zijn kuif en antwoordde niet. Toen zei hij, hartstochtelijker dan ze hem ooit gehoord had: „Begrijp jij dan niet, den dag met een meisje als jij alleen te zijn en er dan niet verliefd op te mogen worden. Jij bent een vrouw, en misschien zijn jullie anders. En als ik me er wel eens niet tegen

verzetten kan, dan zeg jij, na me eerst een poosje getart te hebben, net zolang tot ik mijn zelfbeheersching kwijt ben: „Ben jij nu een gentleman Dickie? Kan ik van jouw eerewoord zoo weinig opan?” ☞ Puck bloosde diep en teekende om zich een houding te geven haar naam in het zand. Ze zweeg, maar ze dacht zooveel te meer. Ze had vooruit wel geweten, dat het zoo loopen zou, maar ze wist heel goed, dat Dick niet alleen op háár verliefd was, maar zij even erg op hem. Want daar zat 'm de knoop. Dat kwam natuurlijk weer door Dick, die had laatst gezegd: „Dat houden wij op den duur geen van beiden uit, die zogenaamde vriendschap”. Toen was zij heel boos geworden en had geantwoord: „Als jij je soms verbeeldt, dat ik verliefd op je ben, dan vergis je je leelijk, verwaande gek”. Nu wilde Puck natuurlijk nooit, maar dan ook nooit van z'n leven laten merken, welke gevoelens zij koesterde jegens den „verwaanden gek”. ☞ Daarom was het, dat Puck quasi verveeld zei: „Laten we maar een eindje oploopen, wat zeur jij toch altijd”. Ze schudde Dick's hand, die hij op haar arm had gelegd van zich af en stond bruusk op. ☞ Dick kneep zijn lippen tezamen. Bah, hij kon die koelheid van haar niet uitstaan. Soms kon ze heel lief voor hem zijn, laatst nog toen hij zijn enkel verzwikt had. Wat had ze hem toen niet zorgzaam geholpen. Maar als hij haar eens om een kus vroeg, dan vloog ze altijd op en dan zei ze geen woord meer tegen hem, uren lang. Vrouwen waren toch maar ondoorgrondelijke wezens, zuchtte Dick. ☞ Wat liep ze nu weer stil naast hem, met haar voorhoofd vol met rimpels. Toch was ze een lieve schat. Hij bewonderde haar eens van terzijde. Ze had zoo'n lenig slank figuurtje, en zoo'n pittig gezichtje. Klein ding, hij had haar wel kunnen maken en breken, als hij wou. Soms als hij wel eens tegen haar zei, dat hij haar zoo lief vond, dan kreeg hij ten antwoord: „Dat hoort niet bij vriendschap, dus . . . !”. Voleindigen deed ze dien zin nooit, maar dat „Dus . . .”, sloot alle tegenspraak af. En met dien toegeefflijken glimlach, die veel groote mannen hebben, als ze naar een klein vrouwtje kijken, tuurde hij voor zich uit. ☞ Hij ging een beetje dicht bij haar loopen, hij verlangde om haar aan te raken. Doch Puck merkte daar niets van. Ze hield haar grijze oogen neergeslagen, omdat ze bang was, dat de uitdrukking daarvan haar zou verraden. Ze was een vreemd wezentje, en hield er nog ideeën op na uit den tijd van de roofriders. Ze wilde door een man veroverd worden, mannen, die om liefkoozingen vroegen, vond ze niet flink. Daarom was ze altijd nijdig, als

HET HUIS VAN WELLS BIJ GRASSE: DE ZONNEWIJZER

Dick haar om een zoen vroeg; als hij hem genomen had zou ze zeker niet zoo zijn opgevlogen. ☞ Al piekerende liepen ze maar voort, om hen heen niets dan de eenzaamheid der natuur. Ze zagen de schoonheid om hen heen niet, zoo diep dachten ze na over het grootste probleem, dat er tusschen een man en een vrouw kan zijn, de Liefde. ☞ Dick's verlangen naar haar wakkerde aan, hij smachtte naar haar met elke vezel van zijn jong lichaam. ☞ Het was alsof het meisje het bij instinkt voelde, ze week een paar passen van hem af, als om zich tegen een komenden overval te beschermen. ☞ Dick's oogen werden steeds donkerder van bedwongen verlangen en eindelijk werd het hem te machtig. ☞ Plotseling trok hij haar met een ruk tegen zich aan, en kuste haar met een hartstocht, die haar verschrikte, maar zoo zalig deed voelen, als ze nog nooit geweest was. ☞ Zijn hart bonsde, ze lag zoo stil en zonder verweer in zijn armen, hield ze dan toch van hem? ☞ Als antwoord op zijn stomme vraag, sloeg ze haar oogen op en daaruit straalde zoo'n innige liefde, dat woorden overbodig waren. ☞ En zwijgend sloten ze hun verbond, niet van vriendschap, maar van liefde . . .

DORDRECHT

JUUL VETH

*) Met premie bekroond in den Korte Verhalenwedstrijd.

Hoe Wells, de Engelsche schrijver, aan de Rivièra woont

MR. WELLS heeft een goede keus gedaan. Men kan zich geen bekoorlijker uitzicht denken dan het panorama, gezien van de terrassen van zijn verrukkelijk verblijf in Zuid-Frankrijk. ☞ Zelfs zij die het oneens zijn met Well's economische theorieën, zouden bij het zien van zijn huis niet cynisch oordeelen over het gemakkelijke idealisme van iemand met een vrij aanzienlijke bankrekening, want hier is geen sprake van een weelderig paleis; wanneer men voor dit huis reclame zou moeten maken, zou men het nòg niet als zoodanig kunnen beschrijven. ☞ Het is een bescheiden landhuis, doch zóó rijk gemonteerd, dat Hollywood het den auteur zou benijden. De architectuur is inheemsch. Het meest in 't oog loopende bouwmateeriaal is een soort mooie, zachte steen, die in deze landstreek alge-

DE HUISDEUR VAN WELL'S WONING

meen gebruikt wordt. De bouwer is diep doorgedrongen in één der mooiste valleien van Zuid-Frankrijk en daar, veilig beschut tegen den wind, op een uitstekenden rand, staan eenige imposante steenen bogen, die tot steun van het eenvoudige, twee-verdiepingen-hooge huis moeten dienen. Ik zou Mr. Wells wel willen aanraden, zijn woning „Het Huis met de Bogen” te noemen, want de sierlijk gebogen steunpilaren geven het een aanzien van voornaamheid en bekoring. Men krijgt pas een goeden indruk van de schoonheid van deze bogen vanuit het lager gelegen dal, doch dat ligt jammer genoeg op zóó grooten afstand, dat het moeilijk is, een goede foto van het geheel te nemen. Op weg naar Wells' huis wachtten den pelgrim twee aangename verrassingen, het allereerst na het verlaten van het „geparfumeerde” stadje Grasse. Spoedig kwam hij langs smalle kronkelweggetjes en zon-overgoten velden met zoet-geurende bloemen; het gebladerte ontvouwde zich als 't ware als de bladzijden in een sprookjesboek. En hoewel de brandende zonnehitte den reiziger zijn tocht niet veraangenaamde, deed de aanblik van het kleurige landschap hem dit ongemak spoedig vergeten. Tóch, al was het nog zoo warm, kwamen we veel te spoedig aan een beek, die traag voortkabbelde onder een bruggetje, dat uit slechts één boog bestond; dat kan alleen gebouwd zijn door eenvoudige menschen, die de groote, wijde buitenwereld nog nooit aanschouwd hebben. Op deze miniatuur-brug, het grenspunt van Wells' domein, staat één van de symbolen van het idealisme. Het is de naam, dien de auteur zijn huis gegeven heeft. Ik zou een bladzijde kunnen vullen over dit typische staaltje individualisme, dat een huis een naam laat dragen, inplaats van het, volgens het duidelijke, eenvoudige systeem, te nummeren. Maar wat deze nomenclatuur betreft is het onmogelijk te zeggen, waar de openbare weg eindigt en het particuliere eigendom begint. Daarom zal ik er dus maar over zwijgen en verder gaan. Wanneer men het bruggetje overgaat, een kronkelpaadje volgt en dan nog eenige treden beklimt, komt men op het hoogstgelegen terras van Wells' huis. Van hieruit heeft men een prachtig uitzicht. Ik heb Arcadia nog nooit gezien, maar wanneer het deze vredige plek in schoonheid benadert, moet het inderdaad een heerlijke verblijfplaats wezen. Daar ligt een vallei met wijngaarden en zoetgeurende bloemen, die helaas voorbestemd zijn, meedoogenloos afgeplukt te worden door den parfumbabrikant; deze vallei maakt den indruk van een reusachtig fantastisch tooneel. De vredige stilte wordt slechts verbroken door de arbeiders in het veld, die zachtjes hun volkswijzen neuriën. Het zou niet moeilijk wezen, hier verhalen over Utopia en dromen van een andere wereld te schrijven, want men kan zich geen plekje denken, waar het vrediger is en dat meer buiten den sleur van het dagelijksch leven ligt. Nu zijn we aan het huis gekomen. Het heeft geen voordeur; ik kon er tenminste geen vinden. Een kleine deur, waarop men op het hoogstgelegen terras komt, vervangt deze waarschijnlijk. Het is typisch, dat de ingang van het huis niet overdekt is door een portiek of een waranda; twee groote bloempotten, aan elken kant van den ingang één, geven het geheel 't aanzien van een poppenhuis. Wanneer men nu het hoogstgelegen terras overloopt komt men langs een paar treden, uitgegraven in de heuvel, op het tweede terras en daar is beschutting tegen de onbarmhartig brandende zon te vinden. De prachtige bogen, die het huis dragen, bieden 's zomers een koele schuilplaats. Op een in 't oog loopende plaats is een zonnwijzer aangebracht, die al degenen, die zouden willen beweren, dat de heer des huizes niets om traditie geeft en alleen maar voelt voor den vooruitgang der wetenschap, logenstraft. Zooals reeds gezegd, heeft Mr. Wells zich hier teruggetrokken van allen, die hem achtervolgen, bewonderaars, fotografen, journalisten, enz. Voor het nemen van een goede foto van het front van Wells' huis is een speciaal geconstrueerde telescopische of periscopische

camera noodig. Misschien zal de uitnemende schrijver een van zijn collega's op een goeden dag hieromtrent nog wel eenige wenken geven; momenteel gaat het nemen van foto's met allerlei moeilijkheden gepaard. Ik ben weer teruggekeerd naar de stad, naar de drukte, het lawaai en den strijd om het bestaan. Ik benijd Mr. Wells niet, want ik zou in zijn huis ook kunnen dromen en mooie boeken schrijven, maar wat helpt dat, wanneer al mijn medemenschen den zwaren strijd om het bestaan voeren en hard moeten werken om den kost te verdienen. Wat mij betreft, ik strijd liever met de groote massa, want ik voel me er één mede. ROY HOPKINS

Het klooster Maulbronn

HET land der Zwaben is rijk aan landschapschone en gebouwen uit vervlogen tijden. Een zeer bijzonder kleinood is het klooster Maulbronn, temidden van heerlijke bosschen en in de nabijheid van stille meertjes gelegen. De streek daar was, zooals de oude sage vertelt, in vroeger dagen een met dichte wouden begroeide, eenzame uitgestrektheid, waar wilde rooverhorden hun wanordelijkheden bedreven. Pas toen Walter von Lomersheim, op raad van bisschop Günther van Spiers op zijn landgoed te Eckenweiler een klooster liet bouwen, werd het beter, daar zelfs roovers ontzag hadden voor heilige stichtingen. Nu togen van de Cistercienser abdij Neuburg in 't jaar 1138 twaalf monniken met hun abt Diether aan 't hoofd naar Eckenweiler, om het klooster te bouwen. Na eenigen tijd bleek echter, dat de plaats voor een klooster niet heel geschikt was; daarom bracht men de nederzetting over naar een oord in het Salzachdal, dat nu den naam „Mülenbrunnen” kreeg. In 't jaar 1146 of 1147 werd hier met den bouw van het klooster een begin gemaakt. Bij het overbrengen zou namelijk het geld der monniken per muilezel naar de nieuwe woonplaats vervoerd zijn. De muilezel was op de plaats blijven staan, waar zich nu het klooster verheft en had door het drinken uit een bron de plaats voor de stichting aangewezen. Aan deze gebeurtenis herinnert de naam van het klooster, die reeds in een oorkonde van het jaar 1203 als „Mülenbrunna” voorkomt. In vele boeken, die deze sage verhalen, staat te lezen, dat het woord Mülenbrunnen op een verkeerde wijze met een muilezel in verband wordt gebracht, het zou eigenlijk

„Mühlenbrunnen” moeten zijn. Hoe echter uit Mühlenbrunnen de naam Maulbronn zou zijn ontstaan, dat wordt er niet bij verteld. Die zaak klopt dus niet! Het paard is het zinnebeeld van het water. In oude sagen kan men herhaaldelijk lezen, hoe een paard, door krabben met zijn hoef, een bron uit den grond te voorschijn stamp. Grimm vertelt een dergelijke sage van Karel den Groote. Wij zullen ons derhalve niet laten misleiden; de sage van Maulbronn is nog een afschaduw van heidensche mythen en de naam is van Mullen-(muil)der afgeleid. Waarom heeft men anders een der torens van het klooster „ezelstoren” genoemd, waarom voert het klooster een ezel in zijn wapen en waarom heet de kloosterbron anders nog van oudsher „ezelsbron”? Van Schmie af voert de weg ons door bosschen en eensklaps ligt klooster Maulbronn aan onze voeten. De oorspronkelijke kloosterbouw is nog bijna geheel intact gebleven, alles staat daar nog als eeuwen geleden. De kerk dient heden nog voor godsdienstoefeningen, de eigenlijke kloostergebouwen staan nog overeind en worden gedeeltelijk bewoond, er bevindt zich o.a. een protestantsche kweekschool in. Zoo dienen de duurzame bijgebouwen, waarin eens het huishouden van het klooster gevoerd werd, eveneens tot woning. Alleen de monniken ontbreken om het beeld volmaakt te doen zijn. Het geheel verplaatst ons in het ernstige kloosterleven, zooals het voor honderden van jaren hier geleid werd; het geeft ons ook eenig begrip van den geest der orde van de Cisterciënsers, die zich voor de beschaving der Middeleeuwen zoo uiterst verdienste-

DE SCHRIJVER WELLS ZELVE

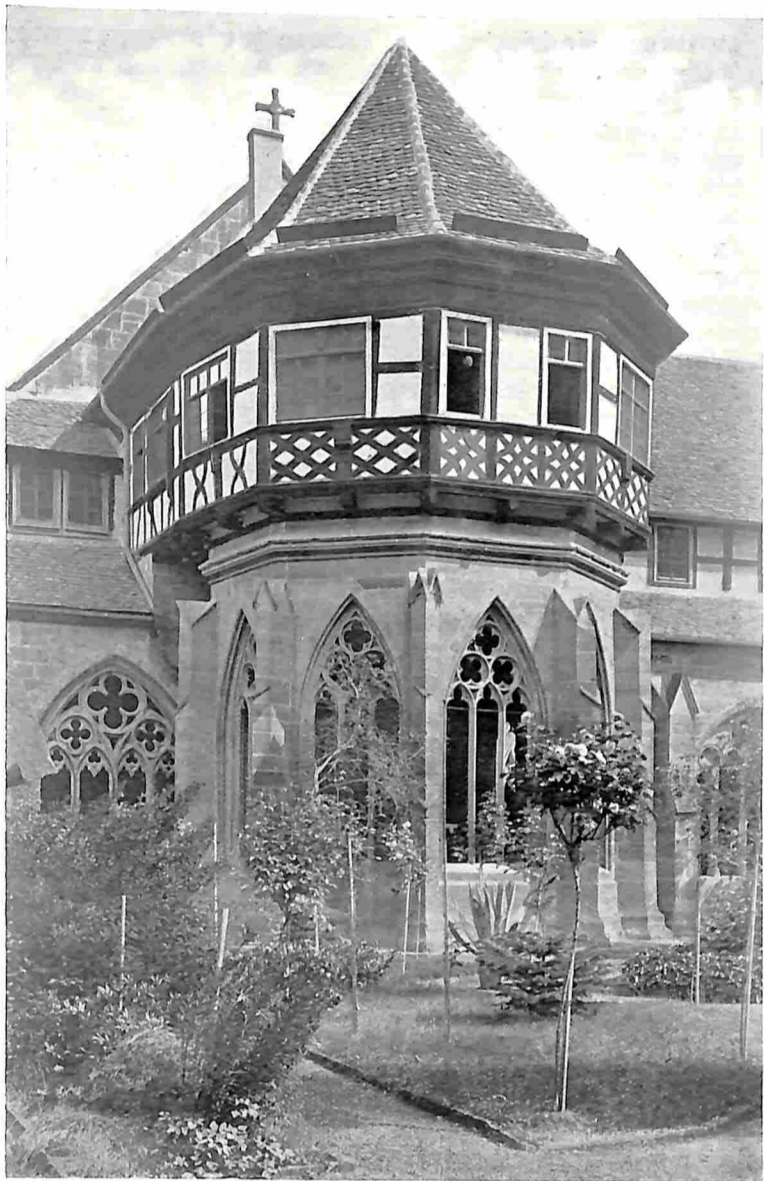

Foto Hans Herzberg

HET BRONKAPELLETJE IN HET KLOOSTER MAULBRONN

lijk hebben gemaakt. Als we het vredige tafereel zoo voor ons zien, kunnen we ons nauwelijks indenken, dat er tijden geweest zijn, toen hier verwoed gestreden werd en waarin het klooster meermalen zwaar bezocht werd en ten deele verwoest geworden is. Maar uit de ellende van den Boerenopstand en van den dertigjarigen oorlog is het toch altijd nog al schappelijk te voorschijn gekomen en de vlijtige monniken bleken steeds in staat, de geleden schade te herstellen. De Cisterciënsers waren mannen van de daad en steeds op het praktische bedacht. Zij vormden handwerkslieden, landarbeiders enz., en oefenden op de ontwikkeling van het land een weldadigen invloed uit. Aan hen is het dan ook te danken, dat de geheele streek in een vruchtbaar landschap veranderd is. De wetenschap echter, die zooals bekend is, in 't klooster Hirsau zoozeer beoefend werd, bleef hier op den achtergrond. Wel is waar bezat het klooster een aantal boeken, die het van bisschop Günther gekregen had, doch van een eigenlijke bibliotheek kan eerst tegen het einde der vijftiende eeuw sprake zijn. Onder de priors van het klooster treft men in dit opzicht

niet een naam aan, die uitblinkt; doch daarentegen heeft in de kloosterschool een man drie jaren, van 1586—1589, doorgebracht, die een ster van eerste grootte geworden is; de astronoom Johannes Kepler, namelijk, die omstreeks dezen tijd reeds een maansverduistering bestudeerd had. Zoo veel uitnemende bouwmeesters het klooster ook gehad heeft . . . en moèt gehad hebben — zoo weinig namen zijn er tot ons gekomen; we kennen slechts den met sagen omkleeden Hermannus, omstreeks 1150, den prior Walther en den leekenbroeder Rosenschophelin (1303), Berchthold (1424), Konrad von Schmie (1493), broeder Augustinus (1517) en Hans Romer von Schmie. Door hun merkteekenen zijn ons echter een gansche rij van bouwmeesters bekend, zoo bijvoorbeeld de twee geniale kunstenaars, die van elkaar afgewende manen als kenteeken voerden en die het voorportaal van de kerk, de zuidelijke vleugel van de kruisgang en het priesterrefectorium gebouwd hebben. ☒ Wij betreden den kloosterpof van den westkant, want vandaar maakt het heele complex, met muren, torens en bijgebouwen, waarachter het klooster in de schaduw van oeroude linden zich verheft, een onuitwischbaren indruk. Men waant zich geheel en al in de Middeleeuwen verplaatst en is nauwelijks in staat, al het schoone, dat zich ontvouwt, in zich op te nemen. Vroeger moet het uitzicht op dit complex van een overweldigende schoonheid geweest zijn. Toen bestond nog de buitenste ingangspoort; over de gracht voerde een ophaalbrug, die nu heeft plaats gemaakt voor een steenen brug, de toren van de binnenpoort was aanzienlijk hooger dan nu en enkele bijgebouwen waren nog niet gesloopt. De met klimop begroeide muren, de torens en verdedigingswerken, die wij thans nog zien, staan daar nog in hun oude gedaante, evenals de meeste bijgebouwen van het klooster. De oude, waardige poort verloochent haar Romaansche afkomst niet. Dadelijk links van den ingang, in den kloosterhof, staat de tegenwoordige apotheek, wat vroeger de kloosterwagenmakerij was, een zeer fraai, schilderachtig hoekje en daarnaast bevindt zich het voormalige priesterhuis, een aantrekkelijk Romaansch gebouw, dat nog Romaansche rondboogvensters laat zien. De kloostersmederij, die achter de apotheek ligt, is een houten gebouw op een steenen onderbouw en daarnaast zijn de vroegere stallen, thans Gemeentehuis en waarvan de mooie gevel in Renaissancestijl opvalt, evenals de haverkist, die aan de gevelzijde fraai houtwerk met versierde balken vertoont. Een grimmige, somber uitzierende toren, de heksentoren, staat op een der hoeken van den omringenden muur, hij is in 't jaar 1441 gebouwd en vormt met den wat ouderen kloostermolen

Foto Hans Herzberg

BIJGEBOUWEN VAN HET KLOOSTER IN MAULBRONN

(1224) een zeer fraai geheel. In den hoek bevindt zich de bakkerij van het klooster, een gebouw met sterke ijzerconstructie, waaraan men vele inscripties kan zien, onder andere ook het teeken van meesterschap van den bekenden Hans Wunder, dat men in enkele kerken van Wurtemberg eveneens aantreft. Achter het klooster, tegenover het abt- of priesterhuis, ligt het in 't jaar 1588 gebouwde hertogelijk slot, dat tegenwoordig regeeringsgebouw is, een eenvoudig bouwwerk in Renaissancestijl. Schilderachtig is ook de oude Fausttoren, die zich aan het zuid-oostelijk gedeelte van den kloostermuur bevindt. De sage wil, dat de goud-maker Faust in dezen toren gehuisd heeft en stoort er zich niet aan, dat ten tijde van het leven van den ouden avonturier, de toren nog niet bestond. Twee torens, de Jodentoren en de ezelstoren zijn in den loop der tijden verdwenen. ☞ Het schoonste hebben wij tot het laatst bewaard, namelijk het klooster en de kerk. Ik moet echter bekennen, dat het moeilijk valt, op de kleine plaatsruimte, die te mijner beschikking staat, de schoonheid van deze beide passend te huldigen. Ik zou willen vooropstellen, dat bij de stichting van het klooster het geheele bouwwerk reeds op grootsche wijze was vastgesteld, zoo als het later ten uitvoer is gebracht en dat de bouwmeesters hun werk van meet af aan solide in steen hebben uitgevoerd; — de blootgelegde fundamenten uit den oudsten tijd bewijzen dit. Nu was het weliswaar niet moeilijk voor de monniken direct met steen te bouwen, want achter het klooster bevinden zich schier onuitputtelijke steengroeven. ☞ Thans staan we voor de kerk, een basiliek, in den vorm van een Latijnsch kruis gebouwd, met statige muren en rondboogvormen en een slanke, Gothische dakruiter, boven de kruising der gewelven en betreden het in het jaar 1220 gebouwde, prachtige voorportaal.

(Wordt vervolgd)

D. U.

Kleeding in vervlogen dagen

ZOOEVEN trokken mijn 14 en 16 jarige buurtjes er op uit, met de fiets, zij beiden en een vriendinnetje, dat ze kwam afhalen. Ze gingen voor den heelen dag zeker; één droeg een rugzak, de anderen hadden tasschen aan de fiets. Ik hoorde hun jonge stemmen naar elkaar roepen. ☞ „O, nemen jullie capes mee? Och 't zal niet regenen; ik heb mijn blazertje bij me voor als 't erg afkoelt. En mijn petje in mijn tasch”. „Ja, wij ook de alpietjes. Nou, de capes hinderen niet achterop. Klaar Suus?” „Ja, vooruit maar”. ☞ Daar gingen ze — in de fleurige bloemenkatoentjes, blootshoofds; twee korte krullekoppen, en één met vlechtenslakkenhuizen op de ooren. Ach — toen wij zoo oud waren, hoe zagen wij er uit? Voor jurken waren wij lang te groot. We hadden blouses — lange mouwen natuurlijk — en rokken — lange rokken! We droegen boordjes, met dasjes, en gingen niet uit zonder hoeden, mantels en handschoenen. ☞ Als we iets nieuws kregen kwamen de „stalendozen” op zicht. „Keus genoeg”; moeder knikte tevreden, terwijl ik, neerslachtig, van al die reusachtige dozen kaart na kaart uithaalde, en weinig verschil zag tusschen Woutertje Pietersen's

„witte grondje driekleur”, en 't stippeltje of streepje; tusschen 't ééne soort cheviot en kamgaren, of 't andere. In 't vage zweefde me zoiets bloemigs voor, als nu in elke volkszaak in de ruimte te krijgen is, maar waar, helaas! de deftige winkel van de reusachtige stalendozen niets van aan te bieden had. Het eenige bloem-achtige dat aan onze kleeding te pas kwam, was ons huisnaaistertje, dat nu wel niet direct aan iets bloeiends deed denken, maar den schoonen naam van „Bloempje” droeg. ☞ Bloempje had al bij grootmoeder genaaid, en was deswege in de familie in hooge eere. Haar ideeën werden zeer gerespecteerd, maar hadden niet altijd mijn sympathie. Als ze mijn lang-begeerd, eindelijk-toegestaan matrozenpak zooveel mogelijk met de heerschende mode in overeenstemming bracht, en met de hooge boord, wijde mouwen, lijfje-in-de-rok, er nèt het „matrozenpakachtige” aan ontnomen had, vond moeder me wel erg wispelturig en ondankbaar, omdat ik er zoo weinig enthousiast over was, en 't altijd zuchtend aantrok. Luid protesteeren was toen nog geen mode. ☞ Het matrozenpak-tijdperk lag natuurlijk lang vóór de bakvischjaren, maar viel samen met de „soepjurken”-periode. De soepjurk had een klein „glad stuk”, de wijde rest viel tot vlak op de hooge knooplaarzen. Een ceintuur hoorde er niet bij; die kwam daarna, in de blouse- en rokken-

tijd; een zwart of donkerblauw ceintuur van ripslint, met een metalen gesp, op b.v. een grijzen rok en een schotsche blouse. Schot sch stond „vlug”, volgens Bloempje, die het toch wel weten zou; dat kregen we dan ook veel. Ook op hoeden... ☞ Ach — de hoeden! Mijn buurtjes hebben een panama en een „alpietje”, maar ik zie ze meest zonder hoofdedeksel; de meeste meisjes uit de familie en kennissen

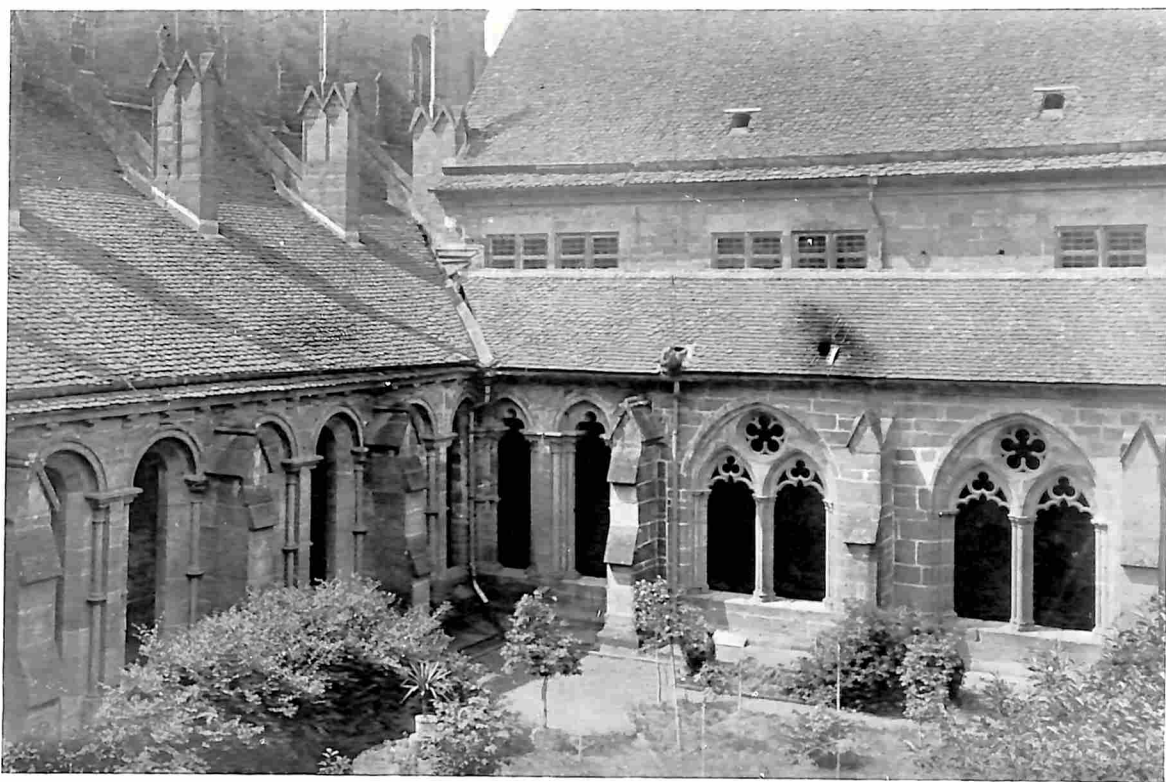

Foto Hans Herzberg

KRUISGANG IN HET KLOOSTER MAULBRONN

weet ik me niet met hoed voor te stellen. Wij hadden er drie voor elk seizoen. De „goeie”, de „tusschenhoed” en de daagsche. Misschien was de laatste de minst erge. Die had althans niet veel garnering. Later werd het een „matelo'tje” met een lint om den bol. 's Winters was 't wel een baret of muts. De tusschenhoed, 's zomers stroo 's winters kastoer, had rechtopstaande, schotsche strikken, stijf laitin er in, opdat de pieken toch maar keurig in hun model zouden blijven. En de goeie... De goeie hoed werd, door de modiste „opgemaakt”. En hoe! ☞ Als slachtoffers werden we op een vrijen middag door moeder meegenomen naar Madame Tromp. Ze was een Belgische, en was met man en twee dochters naar Amsterdam gekomen, zeer tot ons verdriet, om er een hoedenzaakje op te zetten, dat dadelijk best liep. Geen wonder, zei tante Net, (die 't weten kon, want haar vader had een confectiemagazijn in de provincie) geen wonder! Ze had de echte Fransche chique. Het zal misschien wel waar geweest zijn, maar dat troostte me volstrekt niet over de witte hoeden met veel geveer over den voorkant gelegd, en een zwart fluweelen bandje tegen den binnenrand. Die waren de ergste! Eén had buitendien nog een scherp-kantigen bol, als een metalen helm. Die met de roze mosroosjes zou nog wel lief geweest zijn, zonder al 't gaas in den binnenrand. Lisetje had een wit hoedje, zoo volgeladen met madeliefjes, dat 't trampaard, dat in de Amstelstraat stond te wachten tot zijn diensten gerequireerd

zouden worden om de tram over de Blauwbrug te helpen, plotseling een herinnering kreeg aan zijn stellig al ver achter hem liggende jeugd, aan een groene wei met veel, veel witte bloempjes, en een haastigen hap deed naar den vlak onder zijn kop passeerenden bloemenovervloed. ☼ Wij waren geneigd het nogal een grappig geval te vinden, Lisette was er half over in twijfel, of 't wel zoo aardig was, maar Moeder zag in 't minst niets grappigs aan 't gehavende hoedje, waar een heele pluk madeliefjes uitgerukt was. En 't paard had ze niet eens willen eten maar ze teleurgesteld op straat laten vallen! — „Moeder, wat moeten we aan?” vroegen Betty of ik vervuld, als we mee zouden gaan visites maken bij de tantes en nichten. ☼ „Je goeie pakjes en hoeden natuurlijk”. Moeder was min of meer geërgerd over dat naar-den-bekendenweg-vragen. Zoo trokken we dan gala aan: in den zomer b.v. witte piqué rokken, met boléro'tjes, waar een roze en 'n blauw vest uit te voorschijn kwamen; ik droeg het roze, en dat was nog erger zichtbaar dan Betty's lichtblauwe; daarbij de witte hoeden, bebloemd of bevederd, en, natuurlijk de zwarte knoopschoenen — kousen zag men niet. 's Winters, fluweel mantelpak, blauw of bruin, met dito hoed, die Madame Tromp van 't bijgeleverde fluweel over een door Moeder uitgekozen vorm getrokken had. ☼ Mantel en tusschenhoed werden gedragen: naar den tandarts; als we met Moeder boodschappen deden, of op een weekavond met vader een eindje omgingen. ☼ Mantel en daagsche hoed: naar school, voor een boodschap in ons eentje naar den kruidenier, enz. Er kon eigenlijk geen enkelen twijfel over bestaan. ☼ Hoe zie ik ze vóór me, onze goeie, tusschen en daagsche hoeden! Hoe zie ik de groote,

rechthoekige spanen doos, met zwart leer bovenop, die door het Sprotje van Madame Tromp getransporteerd werd; het kind liep scheef, met haar arm door het hengsel. Eerst haalde zij bij ons de vorige-jaarshoeden, die vervormd, of geveerd, of gepast moesten worden: die misschien van goed, tot tusschen of daagsch gedegradeerd werden, of die, nadat het lint opgestreken en 't gaas opgestoomd — geloof ik — was, weer „zoo goed als nieuw” van 't oudere kind op 't jongere konden overgaan. Bij Madame Tromp stond de doos al klaar, en er volgden lange, lange besprekingen, tusschen Moeder, Madame en dochters, over de prijs, die Moeder te hoog vond, over „charmante” modellen, en „gekleede” hoeden, waarbij wij verveeld van 't ééne been op 't andere hingen, en vurig wenschten dat wij jongens waren. . . . ☼ En nu, nu ik niet meer begeer zonder hoed uit te gaan, nu ik alleen in hittegolven mijn reumatiek vergeet, en mijn mantel thuislaat, nu kijk ik nóg met benijdende oogen naar „Suus” en Luus” en hun vriendinnen, voel nóg achteraf wat medelijden met drie meisjes van lang geleden, die in hun mooie kleeren, onder een van hun vele hoeden, met hun handschoenen en hooge laarzen, aan fietsen, tennissen of roeien niet méér dachten dan aan een reis per luchtballon naar de Noordpool!

TANTE VAN TOENTERTIJD

Alleen met datgene kan men anderen waarachtig helpen, waarvoor men zelf gestreden heeft.

EUPHEMISMEN

HET is niet zonder bedoeling dat in China pokdalen „hemelsche bloemen” genoemd worden terwijl de Javaan ze aanduidt met de woorden „mooi aangezicht”. Het vindt zijn verklaring in de zucht om onaangenaam klinkende of vrees aanjagende of onheilspellende woorden te vervangen door andere, welke een beteren klank hebben. Zulk een verzachtende uitdrukking wordt een Euphemisme genoemd, welk oorspronkelijk Grieksch woord afgeleid is van een werkwoord, dat letterlijk „goede woorden spreken” beduidt. ☼ Zoo zegt de Javaan van iemand, die gestorven is, dat hij verhuisd is en ook wij kiezen voor het harde woord sterven bij voorkeur een ander, als ontslapen of ter ziele zijn. De Israëlieten noemen een begraafplaats euphemistisch „huis der levenden”, terwijl wij er niet zelden den naam „Gods akker” aan geven. ☼ De Grieken noemden de Erinyen of wraakgodinnen, die aan den ingang der onderwereld woonden en de menschelijke vergrijpen tegen plicht en rechtschapenheid wreekten, „Eumeniden”, d.w.z. goedgezinden. De Romeinen gaven aan de onherbergzame Zwarte Zee den naam Poatus Euxinus, d.i. gastvrije zee en veranderden den naam der stad Maleventum, d.i. slechte wind, in

Beneventum, d. i. goede wind, evenals Johan II van Portugal den naam Stormkaap veranderde in Kaap de Goede Hoop. ☼ Het Rasphuis te Amsterdam, het bekende tuchthuis op den Heiligen Weg — later in een badhuis gemetamorphoseerd — werd, in verband met het zagen van het door de gevangenen te zagen Braziliaansche hout, niet zelden verzachtend aangeduid als het „Houtza-

gershofje”. ☼ Euphemistisch is zeker de bestemming uitgedrukt van het beulzwaard, dat in het stedelijk museum te Salzburg bewaard wordt en dit opschrift bevat:

Wie iets vindt vóór het verloren is,
Wie iets koopt vóór het te koop is,
Die sterft vóór hij ziek wordt.

Om het harde woord „plaats des gericht” te vermijden, heeft de vervaardiger van het middeleeuwsche gedicht „Beatrijs” dit door een zooveel zachter klinkende uitdrukking vervangen, waar hij zijn poëem besluit met deze regels:

Nu bidden wi alle, cleene ende groot
Die dese miracle horen lesen
Dat Maria moete wesen
Ons vorsprake int „Soete dal”
Daer God die werelt doemen (d.i. oordeelen) sal.

F. W. DRIJVER

Dierenvrienden

De schilder Razzi was een vriend van alle dieren. Zijn huis was een verzamelplaats voor apen, angora-katten, eekhorntjes, honden, dwergzels, bokken en Elbaponies. De hoofdtoon voerde echter in deze bonte schare een groote raaf, die steeds deftig tusschen alle dieren rondstapte, en wanneer er iemand klopte, met luider stem: „Binnen”, riep.

Foto Hans Herzberg

DE KLOOSTERGEBOUWEN IN MAULBRONN

IN HET RIJK DER STILTE

4)

DOOR CHARLES G. D. ROBERTS

EEN NACHTELIJKE EXPEDITIE. (Vervolg)

TOT op dat oogenblik had Logan geloofd dat er in de heele wildernis geen stem was die hij niet kende, geen spraak van eenigen bewoner waarvan hij niet ongeveer de beteekenis kon verklaren. Maar dien kreet begreep hij niet. Even later vernam hij hem weer, nu wat dichterbij en bleek het hem nog duidelijker dat hij hem vreemd was. Hij fronste zijn dikke wenkbrauwen. Nog enkele oogenblikken en hetzelfde geluid zweefde door het maanlicht naar hem toe, hoog, trillend, muzikaal, terwijl er niettemin in zijn klank een onmiskenbare bedreiging opgesloten lag. Nu wist Logan met zekerheid, dat het een geluid was, dat hij nooit te voren gehoord had; en ook wist hij wat het was, al wilde hij het voor zichzelf niet bekennen, omdat het in lijnrechte tegenspraak stond tot de stelling, die hij altijd met beslistheid verkondigd had. „Het zijn geen wolven!” Hij mompelde het koptig. „Er is nog nooit een wolf in New Brunswick geweest!” Maar terwijl hij dit zei, klonk de onheilspellende kreet al meer, steeds dichterbij; en hij moest wel erkennen, dat wat hier ook was, het zijn spoor volgde en dat hij er spoedig meer van zou te weten komen. Hij was niet bang, maar hij ergerde zich deels omdat al zijn theorieën werden omvergeworpen, deels omdat hij geen geweer bij zich had. Het bleek dus dat die praatjesmakers uit Charlotte Country toch gelijk hadden. Er waren *wel* wolven in New Brunswick. Hij was bereid excuus te vragen, omdat hij ze zoo beslist had tegengesproken. „Ofschoon zijn waardigheid als woudlooper hem niet gedoogde bevreesd te zijn, moest hij toch erkennen, dat de kreet achter hem was samengesteld uit meerdere geluiden en dat een heel stel wolven wel in staat was hem een alleron aangenaamsten tijd te bezorgen. Hij bedacht — niet tot zijn geruststelling — dat bij zulk weer met de sneeuw zoo hard, dat de herten hun volle snelheid konden ontwikkelen, de wolven ergeren honger moesten hebben. Hoe langer hij daarover nadacht, hoe duidelijker het hem werd, dat de wolven al heel erg hongerig moesten zijn als zij het waagden het spoor van een mensch te volgen. Hij had zoo snel geloopt als hij kon: maar nu nam hij een langen, glijdenden pas aan, waardoor zijn moccasins over de sneeuw suisden. Een oogenblik dacht hij er over zich te ontdoen van het pak op zijn rug; maar dit denkbeeld wierp hij met verontwaardiging verre van zich af. Hij zou zich zijn triomf niet laten ontstelen door zoo'n troepe gemeene schavuiten die hier niets te maken hadden, als die wolven. „Intusschen zweefden de trillende, hooge tonen van het koor snel naderbij door het maanlicht en Logan begon zoo hard mogelijk te loopen ten einde een stuk open, afgebrand terrein te bereiken voor zijn achtervolgers hem hadden ingehaald. Als hij gedwongen was te vechten, wou hij flink de ruimte om zich heen hebben en de mogelijkheid al zijn aanvallers duidelijk te zien. Hij bereikte die plek, waar de verspreide zwarte boomstompen en kale, spookachtige scheuten vlekken vormden op het schitterende zilver van de sneeuw en hij was tachtig à honderd pas buiten den rand van het woud, toen de wolven verschenen. Achterom kijkend, zag hij de grijze gestalten van den troep stil staan, samentrekken, zich verspreiden en aarzelen om zich op open terrein te begeven. Die aarzeling duurde echter slechts heel kort. Toen trokken zij weer op, zoo pal bij elkaar loopend, dat men den heelen troep met een beddesprei had kunnen bedekken. Zijn geoeft oog had zeven wolven in den troep geteld; en het gaf hem een gevoel van verlichting, dat er niet meer waren. Uit hun gehuil had hij opgemaakt, dat er wel dertig of veertig waren. „Logan was te verstandig om hard te loopen, nu hij in het gezicht van den vijand was.

(Wordt vervolgd)

De doolhof der dwaasheid

20)

DOOR RALPH SPRINGER

WATSON, ál te gemoedelijke vriend, jóú bedoel ik *niet* met zitten blijven. Handen op!” kreet hij tot het echtpaar, de geroeste revolver opheffend. „Eén beweging, één teeken tot verzet of een poging tot vluchten en ik schiet jullie neer als waterratten. Watson, bind ze!” „Genade, Ben Bighead!” kreunde Ramswood. „De oude heer dreigde me met helsche pijnen als ik je niet vóórloog dat hij al weg was.” „Je hoort het, Watson,” fluisterde Joris Jochem, brallend. Ze houden me voor een graaf én voor Ben Bighead. Ze zijn hier en hebben den waard gedwongen ons voor te liegen. Bind die twee en waarschuw me als ze in je handen bijten.” Bij vrouw Ramswoods breiwerk lagen een rolletje bindtouw en een schaar. Oom Karel bond het echtpaar Ramswood de handen op den rug, en daarna knoopte hij hen aan een tafelpoot vast. „Ze zitten vast, Jor . . .” „Ssst!” beval de detective scherp. „Dus, jij vindt dat ik op den beruchten boef Ben Bighead lijk?” vroeg hij aan Ramswood. „Ja, die bent U immers, nietwaar?” antwoordde deze bibberend. „Wacht je dan voor mijn U i t b u n d i g e w r a a k!” donderde Joris Jochem den waard in het gelaat. „Ik eisch onvoorwaardelijke gehoorzaamheid, medewerken en zwijgen. Draai het elektrisch licht óp, Watson! A-ha! Aan deze tafel is door meerdere personen gegeten. Er is op wel vier plaatsen onder tafel gemorst. En U blijft nog volhouden dat hier geen gasten slapen, waarde vriend?” „En kijk dáár dan eens!” riep Oom Karel opgetogen en wees naar een tiental heeren- en dameslaarzen. „A-ha!” liet Joris Jochem opnieuw zijn triomfkreet hooren. Hij snelde op de laarzen toe en nam ze beurtelings in zijn handen. Dicht bij de deur naar de binnengang lag het vloerzand vrij dik gestrooid. Joris Jochem tuurde er heen en knielde er dan verrukt bij neer. „Watson!” kreet hij, „ik heb voetsporen ontdekt!” „Nee, néé!” riep vrouw Ramswood als in grooten angst. „Ze zijn vertrokken. Er is niemand op de bovenkamers.” „Zwijg!” riep de detective streng. „Dat zal ik onderzoeken.” Hij zette een dameslaarsje in een voetafdruk en dat bleek er in te passen. Opgetogen probeerde hij nu achtereen volgens de andere laarzen. Enkele pasten precies in andere afdrucken en die niet pasten drukte hij in een vlak plekje zand. Zodoende vermeerderden de voetsporen. Aan het bovenleer van een gele heerenlaars bleek een met inkt bevlekte vinger te zijn afgedrukt. Joris Jochem kreeg kraaiend van pret zijn boek te voorschijn en drukte op een besmoezelde bladzijde, de inktvlek af. De afdruk was echter slechts flauw en leek in niets op een vingerafdruk. Niettemin verrichtte Joris Jochem die bezigheden onder luide vrolijkheid en kenteekenen van voldoening. Oom Karel had den revolver opgenomen en volgde hem ruggelings, het wapen gericht op het gebonden echtpaar. „En nu verder gezocht!” gebod Joris Jochem. Hij goot wat chloroform op een handdoek en reikte die Oom Karel over. „Pak aan, oude speurbroeder en geef mij dát wapen. Jij gaat vooruit en die ons tegenhoudt of weerstaát, sla je bewusteloos. Marsch!” „Nee, nee!” kreet het echtpaar Ramswood. „Zwijg, waard van moordenaars, millioenendieven en geestenmartelaars. Weet dat er een gerechtigheid bestaat. Sydney Jefferson van Scotland Yard is mijn intieme vriend.”

(Wordt vervolgd)

De Rosa Rubrifolia

Deze plant, waarvan de bloemen donkerrose zijn, groeit sterk en bossig en is bijzonder geschikt om in matige schaduw geplant te worden. Immers dan behoudt ze het best het schitterende purperbruine blad aan de purperroode takken. De Rosa Rubrifolia is ook bijzonder bruikbaar voor vogelboschjes.

Foto G. A. H. Buisman en Zn.

ROSA RUBRIFOLIA